

VAHİY

SANA

DOKUNURSA

Vahyin İlk Yılı

Alak, Kalem, Müzzemmil, Müddessir Sureleri

HAVVA
SANCAR

i y i k i k i t a p l a r v a r . . .

TİMAŞ YAYINLARI

İstanbul 2026

timas.com.tr

VAHİY SANA DOKUNURSA

VAHYİN İLK YILI

Alak, Kalem, Müzzemmil ve Müddessir Sureleri

Hawa Sancar

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / 7

1. Bölüm

VAHYİN İLK YILI / ALAK SURESİ / 9

2. Bölüm

VAHYİN İLK YILI / KALEM SURESİ / 49

3. Bölüm

VAHYİN İLK YILI / MÜZZEMMİL SURESİ / 115

4. Bölüm

VAHYİN İLK YILI / MÜDDESSİR SURESİ / 149

KAYNAKÇA / 190

ÖNSÖZ

Bu kitap; Alak, Kalem, Müzzemmil ve Müddessir sûreleri etrafında yapılan uzun bir yolculuğun izlerini taşır. Bir tefsir çalışmasından ziyade, vahyin insanla temas ettiği ilk anları bugünün gündemlerine taşımaya yönelik bir arayışın ürünüdür. Okunan ayetlerin hayata değdiği, soruların cevaplardan önce geldiği, kelimelerin membaini anlamaya çalıştığımız bir yürüyüştür bu.

Bu süreçte anladım ki Kur'an, sadece okunan bir metin değil, insanı dönüştüren, ağırlık veren, sorumluluk yükleyen bir hitaptır. Alak'ta başlayan çağrı, Kalem'de ahlâka, Müzzemmil'de iç disipline, Müddessir'de ise toplumsal sorumluluğa doğru genişler. Bu kitap, bu çağrının izini sürme niyetinin bir kayıdır.

Öncelikle çalışmamızın başlamasına vesile olan ve hep güzel projeleri ile yanımda olan Timaş ailesinin çok kıymetli editörü Yasemin Muş'a, kapak tasarımı yaparken adeta bakışarak anlaştığımız, tasarımları ile gönlümüzü şenlendiren Ravza Kızıltuğ'a, dualarını ve güzel desteklerini hiç esirgemeyen akademimizin güzel talebelerine ve kıymetli Kur'an yolcularına en içten şükranlarımı sunarım.

Bu yolculuk boyunca en büyük desteği kendisinden gördüğüm sabırla ve sükûnetle yanımda duran eşim Fatih Bey'e, ömrünü adadığı tefsir çalışmalarındaki tecrübesini bizden esirgemeyen kayınpederim Cemalettin Sancar'a ve kıymetli ailemize çok teşekkür ederim.

Bu kitap, hakikatin karşısında haddini bilen bir kulun, öğrendiklerini paylaşma niyetinden ibarettir. Fayda verirse Allah'tandır; eksik ve kusurlar bana aittir.

Havva Sancar
21 Aralık 2025
Çengelköy/İstanbul

Alak Suresi

•
I. Bölüm

Henüz “Oku!” emri gelmemiřti.

Ama O *aleyhisselatü vesselam* zaten hayatıyla okumaya başlamıştı.

Kâinatın sessizliğinde hakikatin ‘izi’ni, insanlığın gürültüsünde hakikatin ‘sesi’ni arıyordu.

Mekke’nin Kalbinde Bir Çocuk

Miladi 571 yılı...

Mekke, ticaret yollarının kesiştiği, putperestliğin gölgesinde yaşayan bir şehir.

O karanlığın içinde, nübüvvetin nuru doğmak üzereydi.

Abdullah ile Âmine’nin oğlu olarak dünyaya geldiğinde, babası artık hayatta değildi.

Bu yetim doğuş, ileride “yetimlerin sığınağı” olacak bir kalbin ilk işaretiydi.

Sütanne Halime’nin yanında bereketli bir çocukluk geçirdi.

Her gittiđi yere huzur, yüzüne bakan herkese güven hissi veriyordu.

Mekke'ye döndüğünde önce annesi sonra dedesi ahirete irtihal etti.

Kıracık ömründe üç büyük veda yaşadı.

Her veda kalbini insan acılarına daha açık hâle getiriyordu.

Genç Muhammed: Güvenin Sembolü

Amcası Ebu Talib'in yanında büyüdü.

Yoksullukla ama vakar içinde yaşadı.

Çobanlık yaptı; sade bir hayatın içinde tefekkürün kıymetini öğrendi.

Sonra ticaretle uğraştı, dürüstlüğüyle tanındı.

Mekkeliler ona "el-Emîn" dediler; güvenilir insan.

Çünkü Onun hayatında gösteriş yoktu, çıkar yoktu, hesap yoktu.

Varlıkta kibirlenmeyen, yoklukta şikâyet etmeyen bir insandı.

Hira Öncesi Arayış

Zamanla, toplumun inanç ve ahlak çöküşü Onu derinden rahatsız etmeye başladı.

Zayıfların ezilmesi, güçlünün haklı sayılması, putları hayatlarının merkezine almaları...

Kalbinde büyüyen bir hicap vardı:

"Bu hayat böyle mi sürmeli?"

Yalnızlığı seçti.

Dağların sessizliğine sığındı.

En çok da Hira Mağarası'na...

Orada saatlerce, günlerce kalırdı.

Göklerin sessizliğinde düşünür, yeryüzünün çılgınlıklarını kalbinde hissedirdi.

İşte o anlar, insanlığın yeniden dirilişinin hazırlığıydı.

Vahye Hazırlık: Tefekkür

Hira, aslında bir inziva değil bir hazırlıktı.

Allah Teâlâ Onu toplumsal kargaşanın dışına çekip kalbini arındırıyor; Onu vahyin ağırlığına hazır hâle getiriyordu. Çünkü “Biz sana ağır bir söz bırakacağız.” (Müzemmil, 5) buyurulacaktı.

Bu ağır sözü taşıyacak kalp, önce boşalmalıydı.

Vahyin Başlangıcı: “Oku!”

Bir Ramazan gecesini, 610 yılı...

Ramazan'ın son 10 günü içinde bulunan bir pazartesi gecesinde ilk vahiy indi. Pazartesi gecesini olduğunu Resûlullah'tan öğreniyoruz.

Zira kendisine, “Ey Allah'ın Resûlü, pazartesi günleri neden oruç tutarsınız?” diye sorulduğunda, şöyle buyurmuştu:

“O gün ben doğdum ve o gün Kur'an doğdu.”¹

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ

“Yaratan Rabbinin adıyla oku!”

(Alak, 1)

Hira'nın sessizliğinde bir ses yankılandı:

1 Müslim, Sıyâm, 197.

“İkra” “Oku!”

Peygamberimiz şaşırmişti: “Ben okuma bilmem.” dedi.
Ama bu okuma, gözle değil kalpleydi.

Alak Suresi’nin ilk ayetleriyle başlayan bu an, insanlık tarihinin dönüm noktası oldu:

“Oku! Yaratan Rabbinin adıyla oku.”

Ve böylece, Hira’dan şehre inerken, insanlık yeniden doğdu.

Bir mağarada başlayan bu çağrı, yüzyıllar sonra bile yürekleri diriltmeye devam etti.

Hira, sadece bir mekân değil, bir hâldir.

Ne zaman insan dünyadan yorulsa, ne zaman kalp hakikati özlese, o anda bir mağara açılır kalbin içinde.

Ve o mağarada aynı ses yankılanır:

“Oku! Yaratan Rabbinin adıyla oku.”

Sadece Harfleri Değil Hayatı Oku

“İkra” fiili, okumak, örüntü kurmak anlamlarına gelir. Bu, zihinsel değil, varoluşsal bir okumadır.

Allah Resûlü’ne “Oku” denildiğinde, o “Ben okuma bilmem” dedi. Çünkü ayet literal anlamda bir okumaktan bahsetmiyordu.

Üç farklı okuma biçimi vardır:

Birincisi, İnsanı Oku: Kendini Tanımak için Okumak

Alak Suresi’nin devamındaki ayetlerde insanın yaratılışına işaret edilir:

“O, insanı ‘alak’tan yarattı.” (Alak, 2)

Yani, ilk okuma alanı “insanın kendisidir.” Bu ontolojik bir okumadır.

İnsanın kendi mahiyetini, zaaflarını, potansiyelini, içindeki ilâhî nefhayı fark etmesi...

Kendisini okuyan insan, acziyle ilâhî kudret arasındaki dengeyi, hiçliğiyle emaneti birlikte idrak eder.

Hız. Ali'nin “*Men arefe nefsehu, fekad arefe rabbehu*” “Kim nefsinin bilirse Rabbini bilir” sözü bu okumayı özetler. Çünkü insan, kendi içinde Allah'ın isimlerinin bir yansımasını taşır.

İkincisi, Kâinatı Oku: Tabiat ve Varlık Kitabını Okumak

Kur'an'da Allah'ın “ayetleri” sadece Mushaf'ta değil, aynı zamanda tabiat da vardır:

“Yeryüzünde ve kendi nefislerinizde nice ayetler vardır; görmüyor musunuz?” (Zâriyât, 20-21)

Bu okuma, kâinat kitabının tefekkürüdür.

Dağları, gökyüzünü, dengeyi, suyu, yağmuru, mevsimleri, hatta atomu birer “ayet” olarak okumak...

Bu, iman ile bilimin buluştuğu noktadır. İbn Rüşd'ün dediği gibi:

“Kâinat Allah'ın filidir, Kur'an O'nun kelâmıdır. İkisi de aynı kaynaktan gelir.”

Kur'an sürekli “Görmez misiniz? Düşünmez misiniz? Akletmez misiniz?” diyerek bizi bu ikinci okumaya çağırır.

Üçüncüsü, Mushaf'ı Oku: Vahyi Okumak

Üçüncü okuma, kelim kitabını, yani Kur'an'ı okumaktır.

Bu, ilâhî kelamla doğrudan irtibat kurma eylemidir.

Sadece sesli okumak değil anlamak, içselleştirmek, ahlak haline getirmektir.

Kur'an'ı okumak, aynı zamanda “hayatı onunla okumaktır.”

Kur'an'ı doğru okumak için önce iki kitabı yani kendimizi ve kâinatı tanımamız gerekir.

Sonuç: Üç Kitap – Bir Hakikat

İnsanı, kâinatı ve Kur'an'ı birlikte okumak, tevhidî bir bakış sahibi olmaktır. Bu üç kitap aynı müllifin eseridir.

Kainat, Allah'ın kudretinin tecelli ettiği bir kitaptır. İnsan, bu kudret kitabının içinde daha ziyade Allah'ın sanatının, Kur'an ise kelamının tecelli ettiği bir kitaptır denilebilir. Her biri diğerini teyit eder, her biri diğerinin tercümesidir.

Böylece “oku” emri, sadece bir fiil değil, varlıkla irtibatın üç boyutlu çağrısıdır.

Yani: “Oku, ama Rabbinin adıyla oku.”

Bu, bilginin merkezine ahlakı ve tevhidi koyar.

Rab'siz bilgi, kibir üretir;

Rab'le başlayan bilgi, hikmete dönüşür.

Bu ayet, ilmin yönünü tayin eder:

Bilmek, Rabbine yaklaşmak içindir; egoya, şöhrete, menfaate değil.

Allah Teâlâ ayette “Rabbinin adıyla oku” demekle yetinmez, bir sıfat ekler:

“*Ellezî halak*” “Yaratan Rabbin”

Oku! Çünkü her şey bir Yaratıcı'ya işaret eder.

Okumak, yaratılışın delillerini fark etmektir. Bu ifade hem tevhide hem insan onuruna vurgu yapar:

Sen tesadüflerin değil, yaratılışın eserisin.

İlk Vahyin Ardından: Sığınış ve Teselli

Allah Resûlü Cebrail *aleyhisselam*'ın "Oku!" emrini duyduğu o anda, daha önce hiç yaşamadığı bir hâl hissetti.

Bu, bütün benliğini kuşatan, tarif edemediği bir baskı, yoğunluk duygusuydu.

Kalbi sarsıldı, bedeni titredi, adeta ruhunun tamamı bir anda başka bir boyuta taşınmış gibiydi.

Bu büyük hadisenin ardından Hira mağarasından iner inmez ne amcasına, ne dostlarına gitti...

Doğruca evine, Hz. Hatice'nin yanına yöneldi.

"Beni örtün, beni örtün..." dedi.

Titriyordu.

Bir Kadına Açılan İlk Sır

Bu yöneliş, sadece bir korkunun değil, bir güvenin ifadesiydi.

Resûlullah *aleyhisselatü vesselam*, yaşadığı o sarsıcı ânı ilk olarak eşine anlattı.

Bu davranış, Onun zarafetini, edebini ve aile içindeki denge anlayışını gösterir.

Çünkü o dönemde, toplumda "kadın" dinlenmezdi. Ama Allah'ın Resûlü, insanlığın en büyük meselesini, vahyi ilk olarak bir kadına, Hz. Hatice'ye açtı.

Bu, sadece bir "paylaşma" değil, kadının manevi sezgisinin, aklının ve vicdanının ne kadar kıymetli olduğunu ilan eden bir tavidir.

H. Hatice'nin Cevabı: Teselli Eden İlk Kalp

H. Hatice *radıyallahu anha* şöyle dedi:

“Vallahi Allah seni asla utandırmaz. Çünkü sen akrabalarını gözetirsin, zayıfların yükünü taşırsın, misafiri ağırlarsın, mazlumun yanında olursun ve daima doğrulukla yaşarsın.”²

Bu söz, sadece bir teselli değildi. Bu, vahyin insani temellerinin tasdikiydi. H. Hatice, vahyin doğruluğunu akılla değil ahlakla ispat etti. Onun gözünde nübüvvetin en güçlü delili, Resûlullah'ın ahlakıydı.

Ve böylece, ilk iman eden kişi oldu. O, sadece bir eş değil, vahyin ilk şahidi, ilk destekçisi, ilk mü'miniydi.

Bir Kadınla Başlayan Davet

Allah'ın kelamı insanlığa indirildiğinde, ilk yankısı bir kadının kalbinde karşılık buldu. Vahyin ilk muhafızı, ilk şefkat eli, ilk iman sığınağı H. Hatice oldu.

İlk ilâhî mesaj, kadını dışlayan bir sesle değil, kadının kalbinde yankılanan bir merhametle başladı.

“Rab” Ne Demektir?

Rab kelimesi Arapçada üç temel anlam katmanını içinde barındırır:

Sahip olmak (mâlik),

Yetiştirmek, büyütme, olgunlaştırmak (terbiye etmek),

Süreçleri adım adım yönetip kemale erdirmek (tedrici eğitim).

2 Buhari, Bed'u'lvahy, 1.